

Анотація навчальної дисципліни

Недеревні ресурси лісу

- 1. Викладач:** Дуленко Н.І., спеціаліст вищої категорії
- 2. Відділення:** будівництва
- 3. Циклова комісія:** викладачів лісогосподарських дисциплін
- 4. Освітній (освітньо-професійний ступінь):** фаховий молодший бакалавр
- 5. Освітньо-професійна програма:** Лісове господарство
- 6. Опис навчальної дисципліни**

6.1. Кількість кредитів ЄКТС: 3

6.2. Загальна кількість годин: 90, в т. ч.

- аудиторних: 56

- самостійних: 34

6.3. Курс, семестр: курс IV, семестр VII

6.4. Форма підсумкового контролю: залік

6.5. Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів освіти системи знань про різноманіття, біологічні та господарські особливості недеревних ресурсів лісу, їх раціональне використання, відтворення та охорону, а також набуття практичних умінь щодо організації заготівлі, обліку, оцінки та комплексного використання недеревної лісової продукції з дотриманням принципів сталого ведення лісового господарства.

6.6. Компетентності

Інтегральна компетентність: Здатність здобувача розв'язувати типові спеціалізовані завдання угалузі лісового та мисливського господарств; заготівлі лісової продукції, що вимагає застосування положень і методів лісівничих наук, може нести відповідальність за результати своєї діяльності; вміє здійснювати контроль та працювати у команді в певних ситуаціях

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 7. *Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.*

ЗК 8. *Прагнення до збереження навколишнього середовища.*

Спеціальні компетентності:

СК 1. *Здатність застосовувати знання, уміння, наявні дослідження й практичний досвід ведення лісового та мисливського господарства у виробничій діяльності.*

СК 7. *Здатність реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень, їх біологічної стійкості, ощадливого використання лісових ресурсів.*

СК 8. *Здатність ефективно оцінювати та використовувати лісову продукцію.*

СК 12. *Здатність формувати екологічне мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля.*

Програмні результати:

РН 2. *Здійснювати пошук інформації з різних джерел для використання у професійній діяльності.*

РН 5. *Застосовувати сучасні технологічні процеси та необхідне обладнання, інструменти для виконання завдань виробничого процесу з урахуванням збереження довкілля.*

РН 6. *Застосовувати знання із економіки, законодавчих актів, нормативно-довідкових матеріалів, організаційно-управлінської документації для ефективної організації виробництва.*

РН 7. *Застосовувати знання з основ проектування та організації ведення лісового, мисливського господарств, заготівлі лісопродукції.*

РН 8. *Визначати лісівниче-таксаційні показники дерев і насаджень, їхню продуктивність та стан дерев, насаджень, довкілля, мисливських тварин, їхньої кормової бази.*

РН 9. *Вирішувати виробничі проблеми, що виникають у процесі професійної діяльності з технологічних, технічних, правових, екологічних, економічних аспектів залежно від зональних умов.*

РН 10. *Організовувати та здійснювати управління виробничою діяльністю відповідно до встановлених технологічних вимог з лісовирощування та експлуатації лісових ресурсів.*

РН 12. *Впроваджувати у виробництво проектні рішення на засадах екологічно безпечних технологій та наближеного до природи лісівництва.*

Перелік тем навчальної дисципліни:

Тема 1. Види та значення недеревних ресурсів лісу. Історична довідка про вивчення недеревних ресурсів.

Поняття недеревних ресурсів лісу (НРЛ) та їх місце в системі лісових ресурсів. Класифікація недеревних ресурсів лісу. Характеристика основних видів недеревних ресурсів: харчові ресурси; лікарські ресурси; технічні ресурси; кормові ресурси; ресурси бджільництва; мисливські ресурси. Значення недеревних ресурсів лісу (економічне, соціальне, екологічне, рекреаційне). Історична довідка про вивчення та використання недеревних ресурсів лісу. Сучасний стан та перспективи використання НРЛ в Україні.

Тема 2. Дикорослі плодово-ягідні рослини лісів України

Поняття та класифікація недеревних ресурсів лісу. Місце плодово-ягідних рослин у цій системі. Загальна еколого-біологічна характеристика дикорослих плодово-ягідних рослин лісів України. Огляд основних господарсько цінних видів за життєвими формами: деревні плодові породи, Чагарникові плодово-ягідні породи, чагарничкові (ягідники), трав'янисті ягідні рослини, ресурсний потенціал плодово-ягідних рослин лісів України (запаси, урожайність, географія промислових заготівель). Організація обліку врожаю та нормування заготівлі. Способи, строки та технології заготівлі. Первинна переробка й зберігання. Охорона дикорослих плодово-ягідних рослин, відтворення ресурсів. Нормативно-правове регулювання побічного лісокористування плодово-ягідною сировиною в Україні.

Тема 3. Лікарські рослини лісових екосистем

Основні види лікарських рослин. Біологічно активні речовини та їх властивості. Цілющі властивості лікарських рослин. Значення лікарських ресурсів для фармацевтичної та харчової промисловості.

Тема 4. Лікарська рослинна сировина: заготівля та використання

Поняття про лікарську рослинну сировину. Основні види лікарської рослинної сировини. Частина рослин, які використовують для заготівлі. Строки заготівлі різних видів рослинної сировини. Способи збору лікарської рослинної сировини. Правила заготівлі та вимоги до якості сировини. Первинна обробка рослинної сировини. Сушіння лікарської рослинної сировини. Зберігання лікарської сировини. Раціональне використання та охорона лікарських рослин. Типові помилки під час заготівлі.

Тема 5. Лісові гриби: видове різноманіття та ресурсне значення

Їстівні, умовно їстівні та отруйні гриби. Основні види грибів лісів України. Умови росту та плодоношення. Харчові та лікувальні властивості грибів.

Тема 6. Деревні соки як недеревний ресурс лісу

Березовий та інші деревні соки. Біологічні особливості соковиділення. Породи дерев, придатні для заготівлі соків. Харчове та лікувальне значення.

Тема 7. Інші види недеревної продукції лісу

Кора, луб, береста, хвоя, шишки, насіння, пагони, гілки та інші види недеревної сировини. Господарське значення та напрями використання. Можливості комплексного використання лісових ресурсів.

Тема 8. Лісове бджільництво та медоносні ресурси

Значення лісових екосистем для бджільництва. Основні медоносні та пилконосі рослини. Медоносна продуктивність лісових угідь. Організація та особливості лісового бджільництва.

Тема 9. Лісові кормові угіддя та кормові ресурси

Поняття та характеристика лісових кормових угідь. Лісові сінокоси та пасовища. Кормові рослини, їх поживна цінність та сезонність використання.

Тема 10. Використання та покращення лісових кормових угідь

Раціональне використання сінокосів і пасовищ. Заходи щодо підвищення продуктивності кормових угідь. Створення та покращення кормової бази для диких тварин.

Тема 11. Організація та технології заготівлі недеревної продукції

Основні принципи організації заготівлі. Строки та способи збору плодів, ягід, грибів, лікарських рослин та іншої продукції. Інструменти й обладнання. Вимоги до якості сировини.

Тема 12. Первинна переробка, сушіння та зберігання недеревної продукції

Способи первинної обробки. Сортування, очищення, сушіння та пакування. Умови зберігання різних видів недеревної сировини. Вимоги до якості та безпечності продукції.

Тема 13. Облік та оцінювання запасів недеревних ресурсів

Методи обліку недеревних ресурсів. Визначення запасів і продуктивності. Оцінювання ресурсного потенціалу. Визначення допустимих обсягів заготівлі.

Тема 14. Економічна ефективність використання недеревних ресурсів

Економічне значення недеревних ресурсів. Витрати на заготівлю та переробку. Формування вартості продукції. Оцінювання економічної ефективності та перспективи розвитку недеревного користування.

Тема 15. Раціональне використання та охорона недеревних ресурсів

Принципи раціонального природокористування. Вплив заготівлі на лісові екосистеми. Заходи щодо охорони та відтворення недеревних ресурсів. Збереження біологічного різноманіття.

Тема 16. Стале використання недеревних ресурсів лісу

Сучасні підходи до комплексного використання лісових ресурсів. Поєднання економічних, екологічних та соціальних інтересів. Перспективи розвитку недеревного користування. Нормативно-правові вимоги та професійна відповідальність фахівця.